

**RADA
EVROPSKÉ UNIE**

**Brusel 25. března 2014
(OR. en)**

8177/14

**ENV 320
SAN 147
CONSOM 88
DEVGEN 76**

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Jordi AYET PUIGARNAU, ředitel, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	20. března 2014
Příjemce:	Uwe CORSEPIUS, generální tajemník Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	COM(2014) 177 final
Předmět:	Sdělení Komise o evropské občanské iniciativě „Voda a hygiena jsou lidská práva! Voda je veřejné dobro, ne komodita!“

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2014) 177 final.

Příloha: COM(2014) 177 final

V Bruselu dne 19.3.2014
COM(2014) 177 final

SDĚLENÍ KOMISE

o evropské občanské iniciativě „Voda a hygiena jsou lidská práva! Voda je veřejné dobro, ne komodita!“

1. ÚVOD

V rámci evropské občanské iniciativy, zavedené Lisabonskou smlouvou na podporu větší demokratické účasti občanů na evropských záležitostech¹, může jeden milion občanů Evropské unie (EU) pocházejících nejméně ze sedmi členských států vyzvat Evropskou komisi, aby předložila návrh právního předpisu v otázkách v působnosti EU. Jedná se o vůbec první nástroj participativní demokracie na úrovni EU. Od jeho zavedení v dubnu roku 2012 podepsalo více než 5 milionů občanů více než 20 různých iniciativ.

„Right2Water“ je první evropskou občanskou iniciativu, která splnila požadavky stanovené v nařízení Evropského parlamentu a Rady o občanské iniciativě. Získala podporu více než 1,6 milionu občanů a její organizátoři ji poté dne 20. prosince 2013 oficiálně předložili Komisi.

V souladu s ustanoveními nařízení o občanské iniciativě má Komise tři měsíce na předložení svých odpovědí k této iniciativě ve sdělení obsahujícím *„její právní a politické závěry ohledně této iniciativy, případná opatření, která zamýšlí učinit, a odůvodnění, proč tato opatření hodlá či nehodlá učinit“*².

Komise dne 17. února 2014 přijala organizátory a téhož dne organizátoři dostali příležitost představit svou iniciativu na slyšení uspořádaném v Evropském parlamentu. V příloze I jsou uvedeny další informace týkající se procesních aspektů této první občanské iniciativy.

Iniciativa vyzývá Evropskou komisi k vypracování *„návrhu legislativy, která zavede lidské právo na vodu a hygienu, tak jak je uznáváno Organizací spojených národů, a která bude podporovat zajišťování vody a hygieny jako základní veřejné služby pro všechny“*³.

Iniciativa požaduje, aby:

- *měly instituce a členské státy EU povinnost zajistit všem obyvatelům právo na vodu a hygienu,*
- *zásobování vodou a správa vodních zdrojů nespádaly do „pravidel vnitřního trhu“ a aby bylo vodohospodářství osvobozeno od liberalizace,*
- *EU zvyšovala své snahy o zajištění univerzálního přístupu k vodě a hygieně“.*

Iniciativa předkládá průřezová témata, která se týkají široké škály politik na úrovni EU a na úrovni členských států. Tyto otázky je nutno posoudit v souladu s ustanoveními Smlouvy o EU, a to zejména podle zásad svěřené pravomocí, proporcionality a subsidiarity.

¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 211/2011 o občanské iniciativě, Úř. věst. L 65, 11.3.2011, s. 1.

² V souladu s ustanoveními čl. 10 odst. 1 nařízení o občanské iniciativě.

³ <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/finalised/details/2012/000003>

2. SOUČASNÝ STAV

Přístup k nezávadné pitné vodě a hygienickým zařízením neoddělitelně souvisí s právem na život a na lidskou důstojnost a s potřebou přiměřené životní úrovně.

Během posledního desetiletí mezinárodní právo uznalo právo na nezávadnou pitnou vodu a odpovídající hygienické podmínky, a to zejména na úrovni Organizace spojených národů (OSN)⁴. Rezoluce Valného shromáždění OSN č. 64/292 uznává „*právo na nezávadnou a čistou pitnou vodu a odpovídající hygienické podmínky jako základní lidské právo a zároveň nezbytný předpoklad pro plnohodnotný život a naplnění všech lidských práv*“. Navíc v závěrečném výsledném dokumentu konference OSN o udržitelném rozvoji (Rio+20), která se konala v roce 2012, hlavy států, předsedové vlád a zástupci na vysoké úrovni opětovně potvrdili své „*závazky, které se týkají práva všech lidí na přístup k nezávadné pitné vodě a na odpovídající hygienické podmínky, které má být postupně naplňováno v zájmu [jejich] občanů při plném respektování svrchovanosti jednotlivých států*“⁵.

Na evropské úrovni Parlamentní shromáždění Rady Evropy ve svém prohlášení uvádí, že: „*přístup k vodě musí být uznán jako základní lidské právo, protože je nezbytná pro život na zemi a je zdrojem pro celé lidstvo*“⁶. EU rovněž potvrdila, že „*všechny státy odpovídají za zajištění lidských práv, pokud jde o přístup k nezávadné pitné vodě, jež musí být dostupná, z fyzického i ekonomického hlediska, a přijatelné kvality*“⁷.

Těmito zásadami se rovněž řídila opatření EU. Rámcová směrnice EU o vodě uznává, že „*voda není běžný obchodní produkt, ale spíše dědictví, které je třeba chránit, střežit a podle toho s ním nakládat*“⁸. Rovněž některá práva a zásady obsažené v Listině základních práv Evropské unie lze vykládat jako přímý odkaz pro přístup k nezávadné pitné vodě a lepší hygieně. Na účinnou ochranu základních práv, jako je právo na důstojnost (článek 1) nebo právo na život (článek 2), má jasný dopad nedostatečný přístup k nezávadné pitné vodě a hygieně. V této souvislosti je třeba rovněž vzít v úvahu závazek EU k vysoké úrovni ochrany životního prostředí⁹ (článek 37). Ačkoliv na členské státy se Listina základních práv vztahuje pouze při provádění právních předpisů EU, v souladu s Listinou musí být všechna ustanovení právních předpisů EU. Proto musí všechny orgány a instituce EU respektovat práva zakotvená v Listině základních práv a zajistit, aby všechna opatření přijatá na základě Smlouvy byla v souladu s těmito právy.

V těchto souvislostech Komise analyzovala občanskou iniciativu s cílem stanovit v souladu s článkem 10 nařízení o občanské iniciativě své závěry.

⁴ Např. rezoluce Valného shromáždění OSN č. 64/292, 3.8.2010, a rezoluce Rady OSN pro lidská práva č. 7/22, 28.3.2008, a č. 15/9, 6.10.2010.

⁵ <http://www.un.org/en/sustainablefuture/>.

⁶ Rezoluce 1693/2009 Parlamentního shromáždění Rady Evropy.

⁷ Prohlášení vysoké představitelky Catherine Ashtonové jménem Evropské unie ze dne 22. března 2010 u příležitosti Světového dne vody: <http://register.consilium.europa.eu/> : doc 7810/10.

⁸ 1. bod odůvodnění rámcové směrnice EU o vodě, 2000/60/ES.

⁹ Také čl. 191 odst. 2 SFEU zajišťuje, aby politika Unie v oblasti životního prostředí byla zaměřena na vysokou úroveň ochrany, přičemž se přihlíží k rozdílné situaci v jednotlivých regionech Unie.

Příspěvek EU k lepší a dostupnější vodě

Pro zajištění a zlepšení přístupu k vodě a hygienickým zařízením mají zásadní význam tři prvky: kvalita a fyzická a ekonomická dostupnost.

EU přispěla k zajištění přístupu k nezávadné pitné vodě a hygienickým zařízením pro obyvatelstvo členských států dvěma hlavními druhy opatření. Zaprvé, EU stanovila ambiciózní normy kvality vody a zaručila vysokou úroveň ochrany veřejného zdraví a životního prostředí. Zadruhé, EU poskytla finanční podporu pro rozšíření a zlepšení infrastruktury pro zásobování vodou v členských státech, a přispěla tak ke zvýšení jak kvality, tak fyzické dostupnosti služeb v oblasti hospodaření s vodou.

V 70. letech minulého století EU zavedla minimální požadavky na **kvalitu vody** a během posledních čtyř desetiletí postupně rozšířila své právní předpisy týkající se vody. Klíčovými právními předpisy EU v této oblasti jsou rámcová směrnice o vodě¹⁰, směrnice o pitné vodě¹¹ a směrnice o čištění městských odpadních vod¹².

Tyto právní předpisy představují holistický přístup k vodnímu hospodářství a zajišťují, aby voda splňovala přísné požadavky, a byla tedy nezávadná, zdravá a čistá. Prováděním těchto předpisů EU v oblasti životního prostředí se v EU, zejména ve střední a východní Evropě, kvalita pitné vody podstatně zlepšila.

V rámci politiky soudržnosti EU již mnoho let podporuje členské státy v jejich úsilí při rozvoji a zlepšování infrastruktury poskytující **přístup k pitné vodě a službám v oblasti čištění odpadních vod**. Například od roku 2007 se díky finanční podpoře EU zlepšilo zásobování pitnou vodou více než 2,6 milionu lidí v devíti členských státech; dalších 5,7 milionu lidí žijících ve 14 členských státech bylo připojeno k lepšímu systému čištění odpadních vod. Za posledních sedm let (2007–2013) dosáhla finanční podpora EU pro investice do prací a infrastruktury v oblasti zásobování pitnou vodou a čištění odpadních vod téměř 22 miliard EUR.

Klíčovým prvkem je rovněž ekonomická **dostupnost**, neboť se týká skutečného přístupu všech občanů ke službám vodního hospodářství. Stanovení cen vody není úkolem EU, nýbrž jednotlivých členských států. Právní předpisy v oblasti životního prostředí týkající se vodního hospodářství však uvádějí některé základní zásady politiky stanovení cen za vodu v členských státech. Rámcová směrnice o vodě ukládá členským státům povinnost zajistit, aby ceny účtované odběratelům vody odrážely skutečné náklady na její využívání. To podporuje udržitelné využívání omezených vodních zdrojů. Politika EU v oblasti vodního hospodářství je založena na zásadě, že ekonomická dostupnost služeb v této oblasti má zásadní význam. Vnitrostátní orgány jsou odpovědné za přijímání konkrétních opatření na podporu ochrany znevýhodněných občanů a řešení problémů souvisejících s nedostatečným přístupem

¹⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ze dne 23. října 2000, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (Úř. věst. L 327, 22.12.2000, s. 1.).

¹¹ Směrnice Rady 98/83/ES ze dne 3. listopadu 1998 o jakosti vody určené k lidské spotřebě (Úř. věst. L 330, 5.12.1998, s. 32).

¹² Směrnice Rady 91/271/EHS ze dne 21. května 1991 o čištění městských odpadních vod (Úř. věst. L 135, 30.5.1991, s. 40).

k vodním zdrojům (například formou podpory pro domácnosti s nízkými příjmy nebo zavedením závazku veřejné služby).

Poskytování vodohospodářských služeb na vnitřním trhu

V EU je rozhodování o tom, jak nejlépe zajišťovat vodohospodářské služby, pevně v rukách orgánů veřejné správy v členských státech. Poskytování vodohospodářských služeb je obecně na odpovědnosti místních orgánů veřejné správy, které jsou nejbližší občanům a nejlépe znají jejich problémy.

Veřejné orgány mohou naprosto svobodně vykonávat příslušné úkoly přímo, svými vlastními prostředky, nebo jejich plněním pověřit právně odlišené, zcela veřejné interní subjekty. Mohou se také rozhodnout, že vodohospodářské služby částečně nebo zcela převedou pod soukromou nebo smíšenou správu. Veřejné orgány jsou přitom plně oprávněny stanovit jasné povinnosti soukromých subjektů, aby bylo zajištěno, že služby poskytované v zeměpisné oblasti v jejich působnosti splňují předepsané normy.

Úkolem EU je zajistit, aby byly dodržovány hlavní zásady Smlouvy – jako je transparentnost a rovné zacházení. Ustanovení Smlouvy zároveň požadují, aby EU ve vztahu k vnitrostátním rozhodnutím upravujícím režim vlastnictví podniků vodního hospodářství zůstala neutrální¹³.

Pravidla vnitřního trhu EU plně respektují pravomoc orgánů veřejné správy zajistit požadované normy kvality služeb, rozhodovat o platných sazbách a ukládat veškeré příslušné závazky veřejné služby (např. na ochranu znevýhodněných uživatelů). Cílem těchto pravidel je zvýšit transparentnost, zabránit diskriminaci a umožnit občanům, aby za peníze, které platí formou poplatků nebo daní, získali nejlepší hodnotu. Například pokud se veřejné orgány rozhodnou využít pro vodohospodářské služby externí společnost, pravidla EU zajišťují, aby výběrové řízení bylo transparentní a aby uživatelé získali nejvýhodnější nabídku. Pokud se však veřejné orgány rozhodnou poskytovat tyto služby formou spolupráce v rámci veřejného sektoru, uplatní se rovněž právní předpisy EU pro zadávání veřejných zakázek, které poskytují bezpečný a pružný právní rámec pro spolupráci.

Pokud jde o obavy občanské iniciativy, aby se na zásobování vodou a správu vodních zdrojů nevztahovala „pravidla vnitřního trhu“ a aby bylo vodohospodářství bylo osvobozeno od liberalizace, Komise potvrzuje, že právní předpisy pro zadávání veřejných zakázek se nepoužijí v případě, kdy se místní orgány rozhodnou poskytovat služby samy, prostřednictvím společného nebo přidruženého podniku¹⁴.

Specifičnost vodního hospodářství a hygienických služeb a jejich význam při uspokojování základních potřeb obyvatelstva byly opakovaně uznány v právních předpisech EU. Koncese v odvětví vodního hospodářství často podléhají zvláštním a komplexním mechanismům, jež vyžadují zvláštní zohlednění, neboť „voda je pro všechny občany Unie veřejným statkem

¹³ Pokud jde o úpravu vlastnictví uplatňovanou v členských státech, článek 345 Smlouvy o fungování EU jasně stanoví „zásadu neutrality“. EU proto nemůže přijmout právní akty týkající se pravidel, jimiž se řídí systém vlastnictví majetku, a to ani těch, která ovlivňují vlastnictví podniků poskytujících veřejnou službu, například v oblasti vodního hospodářství.

¹⁴ Za určitých podmínek, které jsou stanoveny v článku 23 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/17/ES o koordinaci postupů při zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb (Úř. věst. L 134, 30.4.2004).

zásadního významu“¹⁵. Koncese na pitnou vodu, jakož i některé koncese na čištění nebo úpravu odpadních vod jsou proto z působnosti nových pravidel EU pro udělování koncesí vyňaty. Navíc distribuce a dodávky vody a služby v oblasti čištění odpadních vod jsou výslovně vyloučeny z uplatňování přeshraničního volného pohybu služeb, jak je stanoveno ve směrnici o službách¹⁶.

Dlouhodobé úsilí EU na celosvětové úrovni

Boj proti chudobě, růst podporující začlenění a udržitelný rozvoj silně závisí na dostupnosti a kvalitě vody. Více než 2,6 miliardy lidí nemá přístup k hygienickým zařízením a téměř jedna miliarda stále ještě pije neupravenou pitnou vodu. Daří se plnit rozvojový cíl tisíciletí, pokud jde o nezávadnost pitné vody, svět však výrazně zaostává v plnění cíle stanoveného v oblasti hygieny, přičemž podle současného vývoje se tato situace týká více než jedné miliardy lidí.

Úsilí EU o zajištění přístupu k nezávadné pitné vodě a hygienickým zařízením a na podporu integrovaného hospodaření s vodními zdroji v partnerských zemích je dlouhodobé. Konkrétní politický rámec je zaveden od roku 2002 *sdělením o vodním hospodářství v rozvojových zemích*¹⁷. To vedlo ke vzniku **iniciativy EU pro vodu**¹⁸, politického nástroje, jehož cílem je zlepšení spolupráce a poskytování účinnější rozvojové pomoci formou partnerství a zapojení zúčastněných stran.

Politické cíle EU se v posledním desetiletí promítly do mnoha konkrétních akcí s významnou finanční podporou, včetně vytvoření facility AKT-EU pro vodu¹⁹ v roce 2004. V přímém důsledku pomoci EU získalo mezi lety 2004 a 2013 více než 70 milionů lidí přístup k lepšímu zásobování vodou a 24 milionů lidí přístup k hygienickým zařízením.

EU a její členské státy v současné době poskytují každoročně téměř 1,5 miliardy EUR na programy zásobování vodou a sanitárních a hygienických opatření v rozvojových zemích. Unie je tak **největším dárce v oblasti vodního hospodářství**.

Od roku 2007 EU vyčlenila přibližně **2,5 miliardy EUR pro zásobování vodou a hygienická opatření ve více než 60 partnerských zemích**²⁰. Činnost EU v oblasti vodního hospodářství a čištění odpadních vod z velké části spočívá v rozvoji infrastruktur, jako je vodní a kanalizační infrastruktura, zásobování pitnou vodou, čistírny odpadních vod, dodávky vody ve venkovských málo zalidněných oblastech a venkovská kanalizace.

EU je navíc největším dárce podporujícím humanitární akce v oblasti zásobování vodou a sanitárních a hygienických opatření: v současné době poskytuje každý rok přibližně 200 milionů EUR na zajištění bezprostředního a důstojného přístupu k vodohospodářským

¹⁵ 40. bod odůvodnění nedávno přijaté směrnice Evropského parlamentu a Rady o udělování koncesí (PE-CONS 73/13, připraveno ke zveřejnění v Úředním věstníku).

¹⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu.

¹⁷ KOM(2002) 132 v konečném znění.

¹⁸ www.euwi.net.

¹⁹ AKT: Africké, karibské a tichomořské státy.

²⁰ To nezahrnuje pomoc poskytovanou jednotlivými členskými státy.

službám poskytujícím dodávky nezávadné vody pro obyvatelstvo postižené probíhající nebo hrozící humanitární krizí.

Evropská unie podporuje projekty partnerství (mezi severními a jižními zeměmi a mezi jižními zeměmi navzájem) na budování kapacit v odvětví vodního hospodářství a hygieny předáváním odborných znalostí a poznatků mezi podniky vodního hospodářství a hygienickými službami, místními orgány a dalšími subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství. Mnohé z poskytnutých prostředků zatím pomohly vodohospodářským společnostem, které nemají dostatečný kapitál, rozšířit zásobování vodou mezi nejchudší skupiny obyvatel. Kromě toho bylo z nástrojů EU kombinujících regionální zdroje financováno od roku 2007 přibližně 30 projektů v oblasti zásobování vodou a hygieny, což vyneslo více než 2 miliardy EUR ve formě půjček a investic.

3. OPATŘENÍ V SOUVISLOSTI S EVROPSKOU OBČANSKOU INICIATIVOU

Opatření EU v minulosti i současnosti, uvedená výše, jsou odrazem jasného uznání významu vody jako veřejného statku, který má zásadní význam pro plnohodnotný život a naplnění všech lidských práv. V rámci svých pravomocí a při důsledném dodržování subsidiarity EU vždy usilovala o to, aby se přístup k nezávadné pitné vodě a lepší hygieně stal skutečností pro všechny, jak v Evropě, tak mimo ni.

Pokud jde o evropskou občanskou iniciativu, Komise se vždy snažila odhalit zbyvajících nedostatky a oblasti, kde je potřeba vyvinout více úsilí, ať již na úrovni EU nebo na vnitrostátní úrovni, aby se vyřešily problémy, které přiměly občany požadovat přijetí opatření.

Komise je odhodlána zajistit, aby rozměr lidského práva, který je příznačný pro přístup k nezávadné pitné vodě a hygienickým zařízením, jež musí být co nejlepší kvality a dostupné z fyzického i ekonomického hlediska, i nadále určoval její budoucí kroky.

Zajištění kvalitnější a dostupnější vody

Pro zajištění přístupu všech občanů EU k nezávadné pitné vodě je především důležité, aby členské státy důsledně prováděly právní předpisy EU týkající se hospodaření s vodou. I přes značný pokrok, jehož bylo doposud dosaženo, přístup ke kvalitní vodě a hygieně lze dále zlepšovat, zejména pro občany, kteří žijí v oblastech, kde je zásobování vodou omezené.

Nový **sedmý akční program pro životní prostředí**²¹, jímž se řídí činnost EU v oblasti životního prostředí, zdůrazňuje nutnost lepšího provádění pravidel EU, aby do roku 2020 mohli všichni občané EU požívat vysoké úrovně zdravotně nezávadné pitné vody a vody ke koupání. Další kroky je třeba učinit pro:

- zajištění vyšší kvality pitné vody pro malé dodávky (tedy pro méně než 5 000 osob), které zásobují vodou asi 65 milionů osob v EU,

²¹ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1386/2013/EU ze dne 20. listopadu 2013 o všeobecném akčním programu Unie pro životní prostředí na období do roku 2020 „Spokojený život v mezích naší planety“.

- zachování nebo obnovu stávající infrastruktury, přičemž zvláštní pozornost je třeba věnovat inovacím v zájmu zvýšení účinnosti, a
- vybudování chybějící infrastruktury pro odpadní vody (stokové soustavy a čištění), zejména ve východoevropských členských státech.

To vše vyžaduje dostatečnou dostupnost financování, vhodné stanovení priorit a řádnou správu věcí veřejných, včetně státní a místní správní kapacity pro plánování, koordinaci a realizaci investic. Obzvláště důležité pro řešení zjištěných nedostatků bude rozhodnutí členských států o jejich výdajových prioritách pro budoucí financování EU²². Komise bude usilovat o to, aby členské státy plně využívaly významné příležitosti pro finanční podporu EU v oblasti vodního hospodářství stanovené v novém finančním programovém období (2014–2020), zejména prostřednictvím investiční priority konkrétně zaměřené na vodní hospodářství.

Komise zvýší své úsilí ve snaze zajistit v úzké spolupráci s členskými státy a zúčastněnými stranami **důsledné provádění vodohospodářských právních předpisů EU** v členských státech, aby bylo možné realizovat návrhy uvedené v plánu na ochranu vodních zdrojů²³ z roku 2012, v němž již byly stanoveny hlavní úkoly politiky EU v oblasti vodního hospodářství.

Komise bude rovněž pokračovat v přezkumu právních předpisů EU týkajících se vody. V roce 2013 byla zpřísněna pravidla pro prioritní látky ve vodě²⁴ a probíhá aktualizace směrnice o podzemních vodách²⁵. Obdobně Komise pracuje spolu s členskými státy a zúčastněnými stranami na přizpůsobení ustanovení směrnice o pitné vodě vztahujících se na monitorování a rozbor vědeckému a technickému pokroku. Kromě toho, a zejména s ohledem na obavy týkající se malých zásob pitné vody, Komise zahájí **veřejnou konzultaci na úrovni EU** s cílem posoudit potřebu zlepšení a zjistit, jak by jich mohlo být dosaženo. Komise také připraví **přezkum rámcové směrnice o vodě** a navrhne případné nezbytné změny²⁶.

Pokud jde o klíčový rozměr **ekonomické dostupnosti vody**, rozhodující jsou opatření na vnitrostátní úrovni. Tato opatření jsou nedílnou součástí politik členských států v boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení, které jsou rovněž podporovány a doplňovány na úrovni EU²⁷. Opatření na ochranu zranitelných osob nabývají na významu v souvislosti s nárůstem problémů v oblasti nedostatečného zásobování vodou, k němuž došlo během hospodářské krize, a neschopnosti některých lidí platit své účty za vodu. Komise proto vyzývá členské státy, aby v rámci svých pravomocí v souladu s doporučeními Světové zdravotnické

²² Pro evropské strukturální a investičními fondy se výdajové priority pro jednotlivé země EU v současné době dokončují v rámci dohod o partnerství a operačních programů, připravených členskými státy a schválených Komisí.

²³ COM(2012) 673 final.

²⁴ Látky, které představují významné riziko pro vodní prostředí nebo jeho prostřednictvím; směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/39/EU ze dne 12. srpna 2013, kterou se mění směrnice 2000/60/ES a 2008/105/ES, pokud jde o prioritní látky v oblasti vodní politiky.

²⁵ Směrnice Rady 80/68/EHS ze dne 17. prosince 1979 o ochraně podzemních vod před znečišťováním některými nebezpečnými látkami (Úř. věst. L 20, 26.1.1980, s. 43).

²⁶ V souladu s požadavky čl. 19 odst. 2 směrnice.

²⁷ Viz zejména balíček opatření pro sociální investice, který Komise zveřejnila v únoru 2013 (<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1044&langId=en>)

organizace²⁸ zajistily všem občanům přístup k minimálním dodávkám vody a správně provedly rámcovou směrnicí o vodě.

Zajištění neutrality v oblasti poskytování vodohospodářských služeb

Komise bude i nadále zajišťovat důsledné dodržování ustanovení Smlouvy požadujících, aby EU ve vztahu k vnitrostátním rozhodnutím upravujícím režim vlastnictví podniků vodního hospodářství zůstala neutrální²⁹, a současně bude dbát, aby byly dodržovány hlavní zásady Smlouvy – jako je transparentnost a rovné zacházení. Pokud jde o obavy občanské iniciativy, aby se na zásobování vodou a správu vodních zdrojů nevztahovala „pravidla vnitřního trhu“ a aby bylo „vodohospodářství osvobozeno od liberalizace“, Komise potvrzuje, že nové právní předpisy pro zadávání veřejných zakázek se nepoužijí v případě, kdy se místní orgány rozhodnou poskytovat služby samy, prostřednictvím společného nebo přidruženého podniku³⁰.

V mezinárodních obchodních jednáních se Komise ve spolupráci s obchodními partnery bude rovněž aktivně zasazovat o to, aby rozhodnutí na vnitrostátní, regionální nebo místní úrovni týkající se vodního hospodářství byla dodržována a řádně chráněna.

Jak již bylo uvedeno výše, specifická vodního hospodářství a hygienických služeb a jejich význam při uspokojování základních potřeb obyvatelstva byly opakovaně uznány v právních předpisech EU o vnitřním trhu. Nová pravidla EU pro udělování koncesí, jež byla přijata Evropským parlamentem a Radou dne 26. února 2014, jsou pouze nejnovějším příkladem. Vzhledem k obavám, které veřejnost vyjádřila v průběhu legislativního procesu, Komise navrhla, aby koncese na pitnou vodu, jakož i některé koncese pro čištění odpadních vod byly z oblasti působnosti těchto pravidel výslovně vyňaty. Tím reagovala také na obavy vznesené iniciativou Right2Water.

Zvýšení transparentnosti

Transparentnost může při zlepšování přístupu občanů k vodohospodářským a hygienickým službám hrát významnou úlohu, neboť ovlivňuje jeho tři hlavními rozměry (dostupnost z fyzického a ekonomického hlediska a kvalitu). Potřebou transparentnosti byla vedena

²⁸ Podle WHO je k uspokojení základních potřeb a zmírnění zdravotních problémů zapotřebí 50 až 100 litrů vody na osobu a den. Minimum představuje 20 až 25 litrů na osobu a den, ale toto množství může vést ke vzniku zdravotních problémů, protože nestačí uspokojit základní požadavky na hygienu a spotřebu.

Viz: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet35en.pdf>.

²⁹ Pokud jde o úpravu vlastnictví uplatňovanou v členských státech, článek 345 TFEU jasně stanoví „zásadu neutrality“. EU proto nemůže přijmout právní akty týkající se pravidel, jimiž se řídí systém vlastnictví majetku, a to ani těch, které ovlivňují vlastnictví podniků poskytujících veřejnou službu, například v oblasti vodního hospodářství. Ve Smlouvách neexistuje ani žádný právní základ, jenž by umožňoval přijetí právního aktu EU, který by podnikům ukládal povinnosti, pokud jde o reinvestice jejich zisků, nebo určoval jejich vlastnickou strukturu.

³⁰ Za určitých podmínek stanovených v člancích 28, 29 a 30 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/XX/EU o zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb (přijaté Evropským parlamentem a Radou dne 26. února 2014, dosud nezveřejněno).

ustanovení rámcové směrnice o vodě. Článek 14 požaduje, aby evropští občané byli v průběhu přijímání plánů povodí informováni a konzultováni a aby orgány vysvětlily, jak byly jejich názory zohledněny. Právní předpisy EU navíc zaručují právo na přístup k informacím o životním prostředí v držení orgánů veřejné správy nebo pro orgány veřejné správy určeným a stanoví základní podmínky a praktická opatření pro výkon tohoto práva, čímž přispívají k větší transparentnosti politik³¹.

Komise souhlasí s tím, že by se mělo učinit více pro zlepšení kvantity a kvality informací, které mají občané k dispozici, pokud jde o kvalitu vod a služeb. Lepší informace mohou **posílit vliv občanů**, neboť jim umožňují, aby sledovali rozhodnutí týkající se hospodaření s vodou, jež jsou přijímána převážně na vnitrostátní, regionální nebo místní úrovni, a aby se na nich aktivněji podíleli.

Komise bude i nadále rozvíjet **nové iniciativy s cílem zlepšit transparentnost pro občany**. V rámci směrnice o čištění městských odpadních vod Komise úzce spolupracuje s členskými státy, zejména se skupinou pilotních zemí, na zavedení nových informačních systémů, které usnadní přístup občanů ke klíčovým informacím o dodržování předpisů on-line (*strukturované rámce pro provádění a informace*).

Komise vypracuje podobný přístup ke zvýšení transparentnosti pro spotřebitele, pokud jde o kvalitu pitné vody. Tak jako Komise plní svou úlohu v oblasti městských odpadních vod, mohla by pomoci členským státům určit druhy informací nezbytných k vytvoření srovnatelných informací v celé EU. Jako jednotné kontaktní místo pro takové informace by mohl sloužit stávající Evropský systém informací o vodě³².

Komise je dále připravena zabývat se myšlenkou **stanovení referenčních hodnot kvality vody** jako způsobu, jak posílit vliv občanů. Komise je také připravena podporovat strukturovanější dialog mezi zúčastněnými stranami, do něhož by se zapojili veřejní i soukromí poskytovatelé služeb, a spolupracovat se stávajícími iniciativami³³ s cílem poskytnout širší soubor **ukazatelů a referenčních hodnot v oblasti vodohospodářských služeb**. To bude první krok k výraznému zlepšení transparentnosti a odpovědnosti poskytovatelů vodohospodářských služeb, který umožní občanům přístup ke srovnatelným údajům o klíčových ukazatelích výkonnosti hospodářských subjektů v oblasti vodního hospodářství z hlediska ekonomického a odborného, jakož i z hlediska kvality.

Integrovanější koncepce rozvojové pomoci

Komise je odhodlána zajistit, aby **rozměr lidského práva, který je příznačný pro přístup k nezávadné pitné vodě a hygienickým zařízením**, byl i nadále těžištěm její rozvojové politiky. EU hodlá pokračovat ve svém úsilí o dosažení všeobecného přístupu k vodě a hygienickým zařízením jako klíčové součásti své rozvojové politiky. I přes dosažený pokrok umírají na onemocnění související s nedostatečným přístupem k nezávadné pitné vodě každý den na celém světě více než 4 000 dětí mladších pěti let.

³¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/4/ES ze dne 28. ledna 2003 o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí a o zrušení směrnice Rady 90/313/EHS.

³² <http://water.europa.eu/>.

³³ Například: <http://www.waterbenchmark.org>.

V programovém období 2014–2020 se finanční pomoc EU zaměří na určený počet oblastí v každé partnerské zemi, přičemž přednost bude dána nejpotřebnějším oblastem, aby bylo zajištěno, že pomoc je vynakládána účinně a přináší co nejlepší výsledky³⁴. **Podpora pro odvětví zásobování vodou a sanitárních a hygienických opatření** bude více zacílena na partnerské země, které při vypracovávání svých národních orientačních programů označily vodní hospodářství a hygienu za prioritní odvětví. Komise bude v koordinaci s partnerskými zeměmi, členskými státy a jinými rozvojovými partnery usilovat o zajištění dostatečného pokrytí uvedeného odvětví ve všech partnerských zemích.

Kroky EU budou současně směřovat k integrovanější koncepci a zajištění součinnosti mezi **vodním hospodářstvím, energetickou bezpečností a zabezpečením potravin** bude hlavní zásadou, z níž budou vycházet budoucí opatření, zejména na regionální úrovni. Vzhledem k tomu, že zajišťování potravin je prioritní oblastí ve více než 50 zemích, intervence v odvětví zásobování vodou a sanitárních a hygienických opatření budou začleněny do programů pro zabezpečení potravin, aby se zmírnil problém podvýživy v rozvojových zemích. Podle nového finančního rámce (2014–2020) budou vyčleněny více než 3 miliardy EUR na intervence zaměřené na výživu, z nichž právě odvětví zásobování vodou a sanitárních a hygienických opatření patří k nejvýznamnějším.

Problematika hospodaření s vodou bude rovněž řešena v rámci tematických nástrojů v návaznosti na zemědělství, energetiku a bezpečnost. Tematický program pro globální veřejné statky a výzvy bude usilovat o posílení soudržnosti zahraničních akcí a jejich propojení s jinými iniciativami politik EU, jako je politika EU v oblasti klimatu a energetiky, biologické rozmanitosti, životního prostředí, hospodaření s vodními zdroji a diplomacie v tomto ohledu atd.

Komise se bude i nadále silně angažovat v **humanitárních akcích v odvětví zásobování vodou a sanitárních a hygienických opatření** pro mimořádné situace a jejich prevenci. Uznává tím sílící riziko konfliktů vyvolaných kritickým nedostatkem vodních zdrojů, jakož i rostoucích humanitárních potřeb souvisejících se zásobováním vodou v městském prostředí. Komise bude pokračovat ve svém úsilí dále zvyšovat včasnost, účinnost a účelnost humanitární pomoci prostřednictvím posílených mechanismů koordinace mezi humanitárními partnery.

Podpora partnerství v rámci veřejného sektoru

Stále více je uznáván potenciál **neziskového partnerství v odvětví vodního hospodářství**. Za posledních deset let hrála průkopnickou roli v tomto ohledu facilita AKT-EU pro vodu, a to díky opatřením zaměřeným na rozvoj kapacit orgánů veřejné správy v zemích AKT. V roce 2013 bylo zadáno hodnocení facility pro vodu a jejích dopadů, které zatím nebylo uzavřeno. Výsledky tohoto hodnocení budou řádně zohledněny a začleněny v budoucí programové koncepci a rozhodnutích.

Podpora partnerství v rámci veřejného sektoru bude rovněž poskytována v rámci programů na podporu odvětví zásobování vodou a sanitárních a hygienických opatření v partnerských zemích, které si zvolily vodní hospodářství jako klíčové odvětví. Na základě zkušeností z předchozích a probíhajících projektů bude Komise usilovat o nalezení nových příležitostí

³⁴ Podle sdělení „Agenda pro změnu“, KOM(2011) 637.

partnerství (mezi severními a jižními zeměmi a mezi jižními zeměmi navzájem) na budování kapacit v odvětví vodního hospodářství a hygieny předáváním odborných znalostí a poznatků mezi podniky vodního hospodářství a hygienickými službami, místními orgány a dalšími subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství.

Návaznost na Rio+20

EU bude pokračovat ve svém úsilí zajistit všeobecný přístup k nezávadné pitné vodě a hygienickým zařízením rovněž v návaznosti na konferenci OSN o udržitelném rozvoji Rio+20, na níž byla voda uznána za základní předpoklad udržitelného rozvoje.

V prohlášení ministrů nazvaném „Budoucnost, jakou chceme“ vedoucí světoví političtí představitelé potvrdili své odhodlání hájit právo člověka na nezávadnou pitnou vodu a hygienu, postupně zajistit přístup k nezávadné a ekonomicky dostupné pitné vodě a hygieně pro všechny (tj. nad cíle stanovené v Johannesburgu a rozvojové cíle tisíciletí) a výrazně zlepšit integrované hospodaření s vodními zdroji³⁵.

V nedávném sdělení „*Důstojný život pro všechny: Skoncovat s chudobou a umožnit světu udržitelnou budoucnost*“³⁶ Komise zdůrazňuje, že vodní hospodářství je odvětví, k němuž je třeba přistupovat integrovaným způsobem, aby bylo možné v **programu rozvoje po roce 2015**, jež má být vypracován na úrovni OSN, dosáhnout základního lidského rozvoje a udržitelného růstu podporujícího začlenění. V závěrech Rady ze dne 25. června 2013³⁷ se uvádí, že rámec rozvoje po roce 2015 by měl zahrnovat ekonomické, sociální a environmentální pilíře udržitelného rozvoje vyváženým způsobem, aby bylo možné zajistit základní životní standardy (včetně zásobování vodou a hygieny), podporu hybných sil „zelené ekonomiky“ a udržitelné využívání, řízení a ochranu přírodních zdrojů.

Zpráva³⁸ panelu OSN na vysoké úrovni o programu rozvoje po roce 2015 navrhla cíl pro vodu a hygienu, čímž se tato oblast stala nově vznikající prioritní oblastí rámce pro období po roce 2015.

Komise připravuje navazující sdělení týkající se rámce rozvoje po roce 2015³⁹, v němž budou stanoveny prioritní cíle a které se bude zabývat problematikou vody a hygieny. Na mezinárodní úrovni se cíli rovněž zabývá otevřená pracovní skupina pro stanovení cílů udržitelného rozvoje⁴⁰. Tato skupina představí svůj návrh Valnému shromáždění OSN v září 2014 a výsledné znění bude následně zařazeno na pořad mezivládního vyjednávání, jež bude završeno setkáním na nejvyšší úrovni, které se má konat v září 2015 a na němž budou EU a její členské státy i nadále hrát klíčovou roli.

³⁵ <http://www.un.org/en/sustainablefuture/>.

³⁶ COM(2013) 92.

³⁷ http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_13692_en.htm.

³⁸ http://www.un.org/sg/management/pdf/HLP_P2015_Report.pdf.

³⁹ Program Komise na rok 2014, COM(2013) 739.

⁴⁰ Třicetiletá otevřená pracovní skupina Valného shromáždění OSN byla zřízena výsledným dokumentem konference Rio+20, aby připravila návrh cílů udržitelného rozvoje ke zvážení Valným shromážděním na jeho 68. zasedání.

4. ZÁVĚRY

Komise vítá mobilizaci evropských občanů na podporu práva na přístup k nezávadné pitné vodě a hygienickým zařízením jak v Evropě, tak na celosvětové úrovni. Komise zdůrazňuje důležitost rozměru lidských práv, jež je příznačný pro přístup k nezávadné pitné vodě a hygieně, a bude i nadále zajišťovat dodržování těchto zásad, jež tvoří jádro jejich politik. Na úrovni EU bude Komise vycházet ze své předchozí činnosti a bude pokračovat v úsilí o rozšíření a zlepšení přístupu všech obyvatel k vodě a hygieně v rámci politik v oblasti životního prostředí a financování infrastruktury.

Komise bude rovněž dále zajišťovat neutralitu EU, pokud jde o vnitrostátní, regionální a místní volbu poskytování vodohospodářských služeb, a zároveň dbát, aby byly dodržovány hlavní zásady Smlouvy, jako je transparentnost a rovné zacházení. Komise bude i nadále věnovat pozornost obavám veřejnosti ohledně specifičnosti hospodaření s vodou, jak již činila v rámci legislativního procesu schvalování pravidel EU pro udělování koncesí.

Úhelným kamenem budoucího úsilí EU v této oblasti bude zvýšení transparentnosti pro občany EU. Cílem bude posílit postavení občanů odstraněním nedostatků v přístupu k informacím, které jim brání aktivněji se podílet na rozhodování v oblasti vodního hospodářství na místní, regionální a celostátní úrovni.

V celosvětovém měřítku je Unie stále odhodlána plnit své závazky v rámci mezinárodního procesu, jehož cílem je vypracovat program rozvoje po roce 2015 a cíle udržitelného rozvoje obecné platnosti, a bude i nadále aktivně podporovat přístup k nezávadné pitné vodě a hygienickým zařízením a integrované hospodaření s vodními zdroji v rámci své rozvojové politiky, zejména prostřednictvím finančního závazku ve výši více než 3 miliard EUR na intervence zaměřené na výživu, včetně intervencí v oblasti zásobování vodou a hygieny (2014–2020).

V reakci na výzvu občanů požadující přijetí opatření se Komise zavazuje, že podnikne konkrétní kroky a vypracuje řadu nových opatření v oblastech, které s iniciativou a jejími cíli bezprostředně souvisejí. Komise zejména

- posílí provádění právních předpisů v oblasti kvality vody, přičemž bude vycházet ze závazků představených v sedmém akčním programu pro životní prostředí a v plánu na ochranu vodních zdrojů,
- zahájí veřejnou konzultaci po celé EU o směrnici o pitné vodě, zejména s cílem zlepšit přístup ke kvalitní vodě v Unii,
- zlepší transparentnost správy údajů týkajících se městských odpadních vod a pitné vody a bude se podrobně zabývat myšlenkou stanovení referenčních hodnot kvality vody,
- zahájí strukturovaný dialog mezi zúčastněnými stranami ohledně transparentnosti v odvětví vodního hospodářství,
- bude spolupracovat se stávajícími iniciativami s cílem poskytnout širší soubor ukazatelů pro oblast vodního hospodářství,
- podpoří inovační přístupy v rámci rozvojové pomoci (jako je např. podpora partnerství mezi subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství a partnerství v rámci veřejného sektoru); podpoří výměnu osvědčených postupů mezi členskými státy (například pro nástroje solidarity) a bude hledat nové příležitosti pro spolupráci,

- bude prosazovat univerzální přístup k nezávadné pitné vodě a hygienickým zařízením jako prioritní oblast pro budoucí cíle udržitelného rozvoje.

Závěrem Komise vyzývá členské státy, aby v rámci svých pravomocí vzaly v úvahu obavy občanů vyjádřené v této iniciativě, a vybízí je, aby zvýšily své úsilí s cílem zaručit zásobování všech obyvatel nezávadnou, čistou a ekonomicky dostupnou pitnou vodou a přístup k hygienickým zařízením.

V souladu s čl. 10 odst. 2 nařízení o občanské iniciativě bude toto sdělení oznámeno organizátorům iniciativy, Evropskému parlamentu a Radě a zveřejněno.